

31. јануар 2018. – НАЦИОНАЛНИ ДАН БЕЗ ДУВАНА

У Србији се већ дуже од 20 година сваког 31. јануара обележава Национални дан без дувана. Активности у оквиру обележавања Националног дана без дувана упозоравају јавност на штетне ефекте употребе дувана као и излагања дуванском диму. Ове године, Национални дан без дувана се обележава под слоганом „Одрасли пуше и мене гуше”.

У свету тренутно има више од једне милијарде пушача, од који 80% живи у земљама ниског и средњег прихода. Светска здравствена организација указује на то да више од 7 милиона људи сваке године умире због коришћења дувана, од чега је 890 000 смртних случајева повезано са изложеношћу дуванском диму, а не директном употребом дувана.

Дуван је претња за сваку особу, без обзира на пол, старост, расу, културни или образовни ниво. Он доводи до патње, болести и смрти, и осиромашује породице. Употреба дувана има огромну цену за националну економију због пораста трошкова за здравствену заштиту и смањења продуктивности рада. Он појачава неједнакост у здрављу и погоршава сиромаштво, јер најсиромашнији људи троше мање на основне потребе као што је храна, образовање и здравствена заштита.

Овогодишњи слоган Националног дана без дувана **„Одрасли пуше и мене гуше”** посебно наглашава опасности којима су млади изложени удисањем дуванског дима из окружења.

Изложеност дуванском диму узрокује бројне озбиљне болести, као што су рак плућа, инфаркт миокарда, мождани удар, срчана смрт, настанак и погоршање астме и других обољења дисајних органа.

Деца изложена дуванском диму чешће оболевају од акутних и хроничних упала доњих респираторних путева, инфекција средњег уха и имају чешће астматичне нападе који су јачег интензитета. Изложеност дуванском диму представља професионални ризик за угоститељске раднике коме су они изложени у радном времену, те је и њима потребно обезбедити здраву и безбедну радну средину.

Окружење без дуванског дима спречава започињање пушења и помаже пушачима у одвикавању од пушења, утиче позитивно на смањење разбољевања и смртности због пушења. Обезбеђивањем простора без дуванског дима, смањују се трошкови лечења особа које оболе због пушења, што је посебно важно за једну заједницу.

Не постоји безбедан ниво излагања дуванском диму, па ефикасна заштита подразумева потпуну елиминацију дуванског дима из сваког затвореног јавног и радног простора, јер само окружење 100% без дуванског дима може да заштити људе од штетног дејства састојака дуванског дима.

Студије су показале да закони којима се забрањује пушење у затвореним просторима као што су ресторани и барови могу побољшати здравље запослених у тим просторима и здравље опште популације. Поред тога, закони којима се штите грађани од изложености дуванском диму и који штите здравље непушача су популарни, немају негативан утицај на пословања и охрабрују пушаче да престану да пуше.

Заштита становништва од изложености дуванском диму усвајањем и применом закона је једна од мера контроле дувана предвиђена Оквирном конвенцијом о контроли дувана Светске здравствене организације. Србија је ову конвенцију ратификовала 2006. године.

Закон о заштити становништва од изложености дуванском диму је у Србији на снази од 2010. године (Службени гласник РС 30/2010). Овај закон забрањује пушење на радним и јавним местима и у јавном превозу, док је за угоститељске објекте превиђен изузетак за цели угоститељски сектор који омогућава пушење у угоститељским објектима.

Канцеларија за превенцију пушења Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ је 2016. године спровела Истраживање о ефектима и ставовима у вези са Законом о заштити становништва од изложености дуванском диму.

Према резултатима овог истраживања:

- Трећина (38%) пунолетних грађана Србије пуши свакодневно, барем једну цигарету сваког дана, а 13% пунолетних становника спада у бивше пушаче.
- Највећи проценат пушача (41%) се налази у старосној групи од 45-59 година, а највећи број свакодневних пушача (44%) је у категорији незапослених.
- У Србији у мање од петине домаћинстава (16%) пушење није дозвољено, док је у чак 39% домаћинстава пушење дозвољено у свим просторијама што је мање у односу на ранији период.
- Око три четвртине пунолетних грађана Србије, пушача и непушача, изложено је дуванском диму у кући пријатеља/рођака (76%). Више од трећине становништва (34%) изјављује да је изложено дуванском диму и на послу упркос забрани пушења на радном месту, а 73% је дуванском диму изложено на местима на које излазе.
- Скоро сваком другом становнику изложеност дуванском диму смета независно од места на којем су изложени.
- Велика већина становника (90%) је свесна да су пушење и дувански дим штетни по здравље и да пушачи треба да воде рачуна где ће запалити цигарету да не би угрозили здравље других људи, а нешто мањи проценат (86%) зна да је пушење значајан узрочник малигних болести, можданог удара и болести срца.
- Већина становништва Србије (84%) подржава (у потпуности или углавном) примену важећег Закона о изложености становништва дуванском диму, а само 11% становништва сматра да се овај Закон у потпуности поштује.
- Више од трећине становника сматра да би требало у потпуности забранити пушење или оставити могућност пушења у физички одвојеној просторији у угоститељским објектима.
- Грађани Србије у великом проценту подржавају законску регулативу која штити децу од изложености дуванском диму. Већина становника (79%) подржава забрану пушења на дејим игралиштима. Око половине грађана (48%) слаже се са мишљењем да би пушење требало забранити у отвореним спортским објектима/теренима, а велики број грађана (85%) сматра да би требало забранити пушење у колима где су присутне малолетне особе.